

Ojọ-Ọ̀lẹ̀ Èdè Yorùbá ní Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà

Akíntúndé Akínyemí
University of Florida in Gainesville
akinyemi@ufl.edu

Àsamò

Àpilẹ̀kọ yí pítàn ididelẹ̀ ẹ̀kọ̀ èdè Yorùbá ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà, ó sì sọ ọ̀lọ́kanòjọ́kan àwọn iṣòro tó n kọ́jú àwọn olùkọ̀ àti akẹ́kọ̀ èdè Yorùbá ní orílẹ̀-èdè náà, kí ó tóó wá wo sàkun ojọ-ọ̀lẹ̀ ètò ẹ̀kọ̀ náà nílẹ̀ Amẹ́ríkà. Lára àwọn àbá tí àpilẹ̀kọ yí gbé kalẹ̀ kí ojọ-ọ̀lẹ̀ èdè Yorùbá lè dára síi ni: kíkọ̀ iwé ikọ̀ni tó bá lgbà mu, tó sì ẹ̀e lo pẹ̀lú ìmọ̀ ẹ̀rọ, fifún àwọn akẹ́kọ̀ ní ìmọ̀ràn nipa iwúlò kíkọ̀ èdè àjọ̀jì bí èdè àkókúntẹ̀ni, fifi ẹ̀nu kò nipa fọ̀nti láti máa fi tẹ̀ Yorùbá lóri kọ̀nputà àti òdiwọ̀n fún ikọ̀ni lẹ̀kọ̀, títí ó fi kan ipèsè ànfàní fún àwọn akẹ́kọ̀ láti lọ sí Nàìjíríà níbi tí àwọn elédè náà ti n ló ó ní gbogbo lgbà.

Yorùbá bọ, wọn ní, “bí omodé kò bá mọ̀ itàn, yó mọ̀ àrọ̀bá; bẹ̀e àrọ̀bá sì ni baba itàn.” Ó yẹ kí a kọ̀kọ̀ pítàn ididelẹ̀ ẹ̀kọ̀ èdè Yorùbá ní Amẹ́ríkà, kí a tóó sọ̀rọ̀ nipa ibi tí ẹ̀kọ̀ èdè náà dé dúró lóní; bóyá èyí lè ràn wá lówọ̀ láti wo sàkun ojọ-ọ̀lẹ̀ rẹ̀ lórílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà. Àwọn nńkan méjì pàtàkì ní wọn ta kíkọ̀ èdè ilẹ̀ Aáfíríkà jí ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà ní ọ̀rúndún tó kọ́já: àwọn náà ni (i) ogun tí orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà gbé tí ijoba “àparò-kan-kò-ga-ju-ọ̀kan” tí ijoba ilẹ̀ Soviet Union nígbà náà n polongo rẹ̀ káàkiri àgbáyé àti (ii) ijàjàgbara àwọn ijoba orílẹ̀-èdè Aáfíríkà gbogbo kúrò lówọ̀ àwọn ijoba amúnisin bíi tí èyí tí àwọn orílẹ̀-èdè ilẹ̀ Gẹ̀ẹ̀sì, Faransé, Potogi, abbl., dá silẹ̀ káàkiri ilẹ̀ Aáfíríkà.

Ní nńkan bíi ọ̀gọ̀ta ọ̀dún sẹ̀hìn (ìyẹn ọ̀dún 1958) ni orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà gbé igbésẹ̀ àkọ̀kọ̀ láti ẹ̀ àtilẹ̀hìn fún kíkọ̀ àwọn èdè ilẹ̀ Aáfíríkà (èyí tí èdè Yorùbá jẹ̀ ọ̀kan gbòògi lára wọn). Àbádòfin kan tí a pe àkòrí rẹ̀ ní *National Defense Education Act* tí ọ̀dún 1958, èyí tí ilẹ̀-ìgbimọ̀ aṣòfin ijoba ilẹ̀ Amẹ́ríkà fowọ̀ sí, kàn án nípá fún ijoba láti pèsè owónàá kí ẹ̀kọ̀ àwọn èdè ilẹ̀ Aáfíríkà lè bèrẹ̀ ní àwọn ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ gígá jákè-jádò orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà. Nígbà tí àwọn aláṣẹ̀ ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ gígá ní Amẹ́ríkà bèrẹ̀ sí dábaá èdè tí o yẹ ní kíkọ̀ nínú èdè bíi ẹ̀gbẹ̀rún-méjì-ó

lé-diẹ tí ó wà ní ilẹ̀ Aáfíríkà, èdè Yorúbá jẹ̀ ọ̀kan lára àwọn èdè tí wọn ní ifẹ̀ sí, ọ̀pọ̀ wọn sì yàn án lááyò. Àwọn èdè yòókù tí ó tún múmú láyà wọn lórílẹ̀-èdè Amérikà nígbà nàà ni Hausa, Swahili (Kiswahili), Zulu, Igbo, abbl (Bokamba 2002; Schleicher àti Moshi 2000).

Oríṣíríṣi àwíjàrè ni ilẹ̀-ìwé kòòkan n ẹ̀ fún yíyan èdè tí wọn fẹ̀ kọ̀ tàbí fún àiyàn àwọn èdè kan fún kíkọ̀. Ẹ̀ jẹ́ kí a wo diẹ̀ lára ohun tó fà á tí èdè Yorúbá ẹ̀ múmú láyà wọn tó bẹ̀ẹ̀ ní Amérikà, tí àwọn aláṣẹ̀ ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ gíga gbogbo sì ẹ̀ yàn án mọ̀ èdè tí wọn yòò máa kọ̀. Lákòfókò, èdè Yorúbá dùn, ó wuyi; oríṣíríṣi ìwé sì ti wà lórí-àtẹ̀ nípa àṣà, ìṣe, àti lítírẹ̀ṣọ̀ lédè Yorúbá. Ìkejì ni pé, àṣà, ìṣe, àti èdè Yorúbá ti fẹ̀sẹ̀ rinlẹ̀ nílẹ̀ Amérikà tẹ̀lẹ̀tẹ̀lẹ̀ láàrin àwọn adúláwọ̀ tí wọn kó lẹ̀rú wá sí ilẹ̀ Amérikà. Bí a kò bá gbàgbé, àwọn adúláwọ̀ ọ̀mọ̀ ilẹ̀ Amérikà ti n wọ̀ aṣọ̀ Yorúbá bíi dàńṣíkí ní àwọn ilú nílá-nílá bíi New York àti San Fransisco nígbà nàà; wọn sì n sọ ọ̀mọ̀ wọn lórúkọ̀ Yorúbá. Àwọn mìíràn tilẹ̀ n ẹ̀ ẹ̀sin Yorúbá, wọn tún n lo orúkọ̀ tó jẹ̀ mọ̀ ẹ̀sin àti òrìṣà Yorúbá. Šiwájú àkókò yí ni ọ̀rọ̀ ẹ̀sin ibílẹ̀ Yorúbá ti gbilẹ̀ ní àwọn orílẹ̀-èdè olómìnira erékùsù ilẹ̀ Amérikà gbogbo bíi Puerto Rico, Cuba, Haiti, Dominican Republic, Virgin Island; àti ní àwọn orílẹ̀-èdè tí ó wà ní guúsù Amérikà bíi Brazil, Peru, àti Venezuela. Nítorí nàà, àwọn ọ̀mọ̀ ilẹ̀ Amérikà tó jẹ̀ olúkọ̀ ní àwọn ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ gíga lóríṣíríṣi bẹ̀rẹ̀ sí dojú iwádíí wọn kọ̀ àwọn Yorúbá àti àwọn ohun m̀rem̀m̀re tíí kòni lóg-bòn, tí sí n fúnni ní òye, tó sodo sínú èdè nàà.

Fún ǹkan bíi ogóji ọ̀dún àkókò, ẹ̀kọ̀ èdè Yorúbá gbilẹ̀ ní orílẹ̀-èdè Amérikà dé ibi pé àwọn ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ tó lókíkí lóríṣíríṣi ló n kọ̀ ọ̀. Nígbà nàà ó tó ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ gíga bíi méjìdínlógbòn tí wọn ti n kọ̀ èdè Yorúbá. Ọ̀pòlọ̀pò àwọn olúkọ̀ nígbà nàà jẹ̀ akẹ̀kọ̀ tí èdè abíníbí wọn jẹ̀ Yorúbá, ṣùgbòn tí wọn wà ní ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ gíga ní orílẹ̀-èdè Amérikà láti kọ̀ ẹ̀kọ̀ kún ẹ̀kọ̀ fún oyè ìmọ̀ ìjìnlẹ̀ (Bokamba 2002).

Bí ẹ̀ ò bá gbàgbé ohun ti mo sọ̀ ṣaájú, ọ̀kan lára ohun tí ó ran kíkọ̀ èdè Yorúbá lówọ̀ ní ipilẹ̀ ni ogun tí ijọba orílẹ̀-èdè Amérikà gbé ti ijọba “àparò-kan-kò-ga-ju-ọ̀kan-lọ̀” ti ilẹ̀ Soviet Union. Nígbà tí ijọba nàà ṣubú, tí ilẹ̀ Soviet Union sì pín yéleyẹ̀lẹ̀ ní ọ̀dún 1989, ijọba ilẹ̀ Amérikà kò ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ kọ̀ ibi ara sí ogun tó n lọ̀ ní ilẹ̀ Aáfíríkà mọ̀ bíi ti tẹ̀lẹ̀. Síbẹ̀, ẹ̀kọ̀ èdè Aáfíríkà, ní pàtàkì èdè Yorúbá kò gbéyìn bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé iwọn akẹ̀kọ̀ péréte ló kù tó n kọ̀ èdè nàà. Nítorí èyí, àwọn ọ̀jògbòn onímọ̀ ẹ̀dà-èdè àti àwọn tó nífẹ̀ sí kíkọ̀ èdè àjòji bí èdè àkòkúntẹ̀ni dàbàá pé “wònn̄ti-wonnti kọ̀ ni ẹ̀wà eyín; bí eyin bá ẹ̀ méjì lẹ̀nu, kó sàá ti funfun ni.” Àwọn ọ̀jògbòn wònyí sọ̀ pé bí àwọn tó n kọ̀ èdè Yorúbá àti èdè ilẹ̀ Aáfíríkà yòókù kò tilẹ̀ pọ̀, bí àwọn akẹ̀kọ̀ nàà bá ti mọ̀ èdè nàà dunjú, àbúṣe ti bù ẹ̀.

Èyí ló fà á tó fi jẹ̀ pé láàrin ọ̀dún 1989 tíí di lgbà tí ọ̀rúndún kòkànlélógún yí bẹ̀rẹ̀, àwọn ọ̀jògbòn onímọ̀ ẹ̀dà-èdè, onímọ̀ lítírẹ̀ṣọ̀, onímọ̀ àṣà, onímọ̀ ìkòni lédè àjòji, abbl, ló bẹ̀rẹ̀ sí kọ̀ àwọn akẹ̀kọ̀ ní èdè Yorúbá, tàbí kí wọn máa ẹ̀ àmójúto àkóso ètò ìkòni lédè nàà ní àwọn ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ gíga gbogbo ní orílẹ̀-èdè Amérikà. Àtubòtán èyí ni pé iwọn àwọn péréte tó n kọ̀ èdè Yorúbá lè n ló èdè

UW-Madison		1	3	3	1		4	3	1		1
UCLA			2			1	3		1		
Brown University			1								
UT-Austin			1		4	1		1	1	2	2
Steward University			1								
California State University, Fresno					1						
Southern Georgia University, Statesboro					1						
UPENN				1							
Florida International University				1							
Columbia University				1					1		
University of Albany				1							
Brooklyn College				1							
Rutgers				2					1		
University of Florida	2	3	3	2	2		1	2	1	2	
University of Illinois Urbana-Champaign						1					
Columbia University						1		2			
MSU						2			2		
Princeton						1					
UNC-Charlotte						1					
Harvard							3	2	1		2
FSU							1				
University of Illinois, Chicago							2			1	
Berkeley							1				
Stanford								1			1
Cornell								1		1	1
New York University									1		1
Indiana University											2
Akẹkọ́ tó kópa ní ọ̀dún kọ̀ọ́kan	10	13	12	14	11	11	16	12	12	09	13

Şùgbón lẹhìn ogun àjálú burúkú tí àwọn oníjàádì ẹ̀sin kan gbé ti orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà nínú èyí tí ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ẹ̀mí sọ̀fò ní ojọ kọ̀kànlá, oşù keşàń-án ọ̀dún 2001, àwọn aláşẹ ijọba ilẹ̀ Amẹ́ríkà ti tún èrò wọn pa nípa bí wọn şe le lo ẹ̀kọ̀ èdè àti àşà ilẹ̀ òkèèrè láti dáàbò bo orílẹ̀-èdè náà. Wọn rí i pé yóò şe àńfàní lọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ bí àwọn akẹ̀kọ̀ nílé iwé gbogbo bá lè mọ oríşiríşì èdè, àşà, àti işẹ

àwọn orílẹ̀-èdè miiran káákiri àgbáyé. Şùgbón báyí, nítorí pé ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọn tó kópa nínú wàhálà ojò kọ̀kánlá oşù keşàn-án ọ̀dún 2001 jẹ̀ elédè lárúbáwá (Arabic), ọ̀pọ̀ àwọn akẹ̀kọ̀ọ̀ ọ̀mọ̀ bíbí ilẹ̀ Amẹ́ríkà ní ifẹ̀ sí kíkọ̀ èdè nàá ju gbogbo èdè àjọ̀lì tí wọn n kọ̀ nílẹ̀-ẹ̀kọ̀ lẹ̀. Şiwájú àkókò yí, àbádòfin kan ti wà nílẹ̀ tẹ̀lẹ̀tẹ̀lẹ̀ tí ilẹ̀-ìgbimọ̀ aşòfin ilẹ̀ Amẹ́ríkà ti fowọ̀ sí láti ọ̀dún 1991 tí àwọn èyàn kò kọ̀ ibi ara sí lẹ̀ títí. Àbádòfin nàá ni ó şe igbékalẹ̀ ètò tí wọn pè ní *National Security Education Program (NSEP)*. Lẹ́hìn wàhálà ojò kọ̀kánlá, oşù keşàn-án ọ̀dún 2001, àwọn èyàn wá jí gírí sí àbádòfin nàá, èyí tí ó dàbáá ètò ikóni ní àwọn àşàyàn èdè kan káákiri àgbáláayé ní àkọ̀dunjú. Ọ̀kan nínú ètò nàá ni èyí tí a mò sí *Flagship Programs*, nínú èyí tí a ti rí ẹ̀ka rẹ̀ kan tí a pè ní *African Flagship Languages Program (AFLI)*.

Nígbà tí ètò ẹ̀kọ̀ AFLI yí bèrẹ̀ ní ọ̀dún 2011, èdè Yorùbá àti Swahili ni àwọn tó n şe onígbowọ̀ ètò nàá yàn láti fi bèrẹ̀, şùgbón ó şeni lááánú pé iná ẹ̀kọ̀ ti èdè Yorùbá kò şe bèẹ̀ máa jó geere bí ti Swahili ati àwọn èdè Aáfíríkà miiran tí wọn yàn kún wọn bíi èdè Akan / Twi, Hausa, Wolof, àti Zulu. Àwọn èdè tó dé lẹ́hìnòrẹ́hìn nàá ti di igi àlọ̀yẹ̀ bíi Swahili, şùgbón èdè Yorùbá ní tirẹ̀ kò şe dàadáa bí ó ti tọ̀ àti bí ó ti yẹ̀. Àtẹ̀ kejì fi han gedegbe iye àwọn akẹ̀kọ̀ọ̀ tó ti kópa nínú ètò AFLI yí láàrin ọ̀dún 2011 sí 2016 fún gbogbo èdè ilẹ̀ Aáfíríkà tí wọn n kọ̀ nínú ètò nàá.

Table 2
Àtẹ̀ 2: Iye akẹ̀kọ̀ọ̀ tí wọn ti kópa nínú ètò ikóni ti AFLI
láàrin ọ̀dún 2011 sí 2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Àròpọ̀
Akan	Kò tìl bèrẹ̀	6	3	4	3	3	19
Hausa	Kò tìl bèrẹ̀	Kò tìl bèrẹ̀	2	3	2	2	9
Swahili	20	22	19	20	22	21	124
Wolof	Kò tìl bèrẹ̀	6	5	5	5	3	24
Yoruba	6	8	5	1	0	2	22
Zulu	Kò tìl bèrẹ̀	5	3	2	2	0	12
Àròpọ̀	26	48	37	42	34	31	218

Ìwadìí fi hàn pé kí í şe pé nínú ètò AFLI nikan ni iná ẹ̀kọ̀ èdè Yorùbá ti n jó àjórẹ́hìn; bakan nàá ni ọ̀mọ̀ şorí ní gbogbo ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ gíga ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà

níbi tí wọn ti n kọ èdè Yorùbá. Ibèèrè tí ó yẹ kí a bi ara wa ni pé, Kí ló dé tí iye àwọn akẹ́kọ́ tó n kọ èdè Yorùbá n dín kù lóḍḍòdún? Kí ló dé tí ifẹ́ sí àwọn èdè kan bíi Swahili fi n gbòrò lójojúmọ ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà tí ifẹ́ sí èdè Yorùbá sì n dín kù? Bí a bá ní kí a wá idáhùn sí àwọn ibèèrè yìí, díẹ́ lára ohun tó n fà á ni pé:

- a. Àbúdá èdè Yorùbá le ju àwọn ède ilẹ̀ Aáfíríkà miiran lọ, ní pàtàkì nípa ilò àmì ohùn
- b. Wáhálà iṣòro ti ọnu tí kò tfi kò nípa títe Yorùbá lórí ẹrọ kònpútà (iyẹn fòntì tí ó yẹ kí a máa lò).
- c. Wáhálà àti orísiríṣi tó n ṣelẹ́ ní orílẹ̀-èdè Nàìjíríà nípa iṣelú, ẹ̀sin, àti ti orò-ajé.
- d. Kí ni yòò jẹ́ iwúlò kíkọ́ èdè Yorùbá lẹ́hìnòrẹ́hìn nígbà tí àwọn akẹ́kọ́ bá n wá iṣẹ́?
- e. Owó ilé-ìwé tó gbénu sókè ti jẹ́ kí ọpọ́ akẹ́kọ́ máa kọ́ èdè ilẹ̀ òkèèrè miiran (bíi èdè ilẹ̀ Faransé, Potogí, Pàyán-àn, Rọ́sía, Itálì, Jámání, abbl..) tó lè tètè jẹ́ kí wọn ó rí iṣẹ́.
- f. Irú-wá-ògiri-wá ni ọpọ́ àwọn olùkọ́ tó n kọ́ Yorùbá bá yí nílẹ̀-ẹ̀kọ́ gíga; díẹ́ péréte nínú wọn ni ó jẹ́ onímò ẹ̀dà-èdè tó mọ́ tífún-tẹ̀dò èdè náà àti bí èyàn ẹ̀ lè kọ́ àjòjì lédè náà.
- g. Àwọn iwé ikóni tí olùkọ́ n lò ní kíláàsì wa gbogbo kò bá iḡbà mu mọ́, bèẹ́ aṣọ́ iḡbà ni a sì n dá fún iḡbà.
- h. Ọpọ́ ilé-ẹ̀kọ́ gíga kí í fẹ́ ẹ̀ onígbòwọ́ kíkọ́ èdè àjòjì ju ọdún kan soṣo lọ.
- i. Àifẹ̀nukò àti àifimòṣṣọ́kan láarin àwọn abẹ̀nugan nídífì ètò ikóni lédè náà
- j. Àmúlùmólà ni àwọn akẹ́kọ́; bíi àwọn tó n wá ìmò, àwọn tó n fẹ́ ìmò ẹ̀sin ibílẹ̀ Yorùbá, àwọn adúláwọ́ ọmọ́ ilẹ̀ Amẹ́ríkà tó fẹ́ mọ́ orírún wọn, àti àwọn abílójẹ́ tí kò mawo, iyẹn àwọn ọmọ́ tí àwọn ẹbí Yorùbá tó n ṣatipó ní ilẹ̀ Amẹ́ríkà n tọ́ ní orílẹ̀-èdè náà.

Àrígámú gbogbo àlàyé yìí ni pé ewu n bẹ́ lóko lóníḡé ọjó-ọ̀la èdè Yorùbá ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà. Kí wá ni a lè ẹ̀, tàbí kí a so pé kí ni ọ̀nà àbáyọ́ nínú wáhálà àírí akẹ́kọ́ èdè Yorùbá púpọ́ mọ́ ní àwọn ilé-ẹ̀kọ́ gíga wa ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà? Ìrìn n bẹ́ lẹ́ṣẹ́ alájọ́ wa bí a bá fẹ́ ẹ̀ aṣeyọ́rí nípa gbígbé èdè Yorùbá lárugẹ́ ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà. Díẹ́ nìyí lára ohun tí mo rò pé ó yẹ́ kí a mú ẹ̀ kíákíá:

1. Ó yẹ́ kí a rí i pé ànfàní wá fún àwọn akẹ́kọ́ tó bá kọ́ èdè Yorùbá láti lè lọ sí Nàìjíríà níbi tí àwọn elédè náà ti n lo èdè Yorùbá tọ̀sán-tòru. Ibẹ́ nikan ni àwọn akẹ́kọ́ tí lè kọ́ nípa ède, àṣà, àti iṣe àwọn Yorùbá ní àkọ́yanjú àti àkọ́yege. Lọ́wọ́lọ́wọ́ bá yí GPA nikan ló kù tó fún àwọn akẹ́kọ́ ní irú ànfàní yìí; àtúnfì àwọn bíi mèlódò kan tó tún n rí ìrànlọ́wọ́

- owó FLAS. Bẹ́ẹ̀, àwọn akẹ́kọ̀ọ́ kò ní ju ànfàní ọ̀sẹ̀ méjọ péré nínú ètò méjèèjì (GPA àti FLAS) láti kọ̀ èdè Yorùbá ní Nàìjíríà.
2. Ó yẹ kí ànfàní wà fún ẹ̀kọ̀ èdè Yorùbá ní àsìkò isinmi ọ̀lọ́ja gbọ̀ọ̀ọ́ fún àwọn akẹ́kọ̀ọ́ ilé-ìwé girama, ní pàtàkì fún àwọn abílójẹ tí kò mawo, iyẹn àwọn ọmọ tí àwọn ẹbí Yorùbá ní tọ̀ ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà.
 3. Ó yẹ kí ilé-ẹ̀kọ̀ tí àwọn akẹ́kọ̀ọ́ tí lè gba oyè àkókò ní yunifásítì nínú èdè, Itírésò, àti àṣà Aáfíríkà ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà ju méjì tó wà bá yí lẹ̀; iyẹn ní Yunifásítì ti Wisconsin ní Madison àti Yunifásítì ti Florida ní Gainesville.
 4. Ó yẹ kí a wá Irànlówọ́ owó láti kọ̀ iwé tuntun tó bá igbà mu fún lílọ́ àwọn akẹ́kọ̀ọ́. Irú iwé ikónì bẹ́ẹ̀ gbọ̀dọ̀ jẹ̀ mọ́ ìmọ̀-ẹ̀rọ̀ àti ohun ibánisọ̀rọ̀ igbàlódé kí àwọn akẹ́kọ̀ọ́ wà lè máa kọ̀ èdè Yorùbá lórí Facebook, Instagram, WattApp, Twitter, abbl pẹ̀lú ẹ̀rọ̀ ibánisọ̀rọ̀ alágbèéká wọn gbogbo.
 5. Ó yẹ kí àwọn olùkọ́ fẹ̀nu kò lóri àkọ̀tọ́, fónítì, ọ̀diwọ̀n ikónì (Standards) igbélẹ̀wọ̀n akẹ́kọ̀ọ́ (Evaluation / Oral Proficiency Test), abbl, fún èdè Yorùbá.
 6. Ó yẹ kí a dábaá ilànà ikónì ọ̀tun fún olùkọ́ tí ó bá ní oríṣíríṣì àwọn akẹ́kọ̀ọ́ nínú kiláàsì kan ṣoṣo bíi àwọn tí sọ̀ ọ̀sẹ̀ méjì: iyẹn àwọn akẹ́kọ̀ọ́ bíi àwọn tó ní wá ìmọ̀, àwọn tó ní fẹ̀ ìmọ̀ ẹ̀sin ìbílẹ̀ Yorùbá, àwọn adúláwọ̀ ọmọ̀ ilẹ̀ Amẹ́ríkà tó fẹ̀ mọ̀ orírùn wọn, àti àwọn abílójẹ̀ tí kò mawo, iyẹn àwọn ọmọ̀ tí àwọn ẹbí Yorùbá ní tọ̀ ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà (Ojo 2016, Oxford 1990, Richard àti Rodgers 2014)).
 7. Ó yẹ kí a máa la àwọn akẹ́kọ̀ọ́ wà lóyẹ̀ nípa oríṣíríṣì irú iṣẹ̀ tí wọn le rí bí wọn bá kọ̀ èdè Yorùbá ní àkọ̀dunjú (Ojo 2005). Fún àpẹ̀rẹ̀, ohun tó múmú láyà àwọn tó ní ẹ̀ onígbòwọ́ ètò AFLI lè ràn wá lówọ́ lá mọ̀ irú àlàyé tí a lè ẹ̀ fún àwọn akẹ́kọ̀ọ́:

Boren Scholarships and Fellowships focus on geographic areas languages, and fields of study deemed critical to U.S. national security. The Boren Awards employ a broad definition of national security, recognizing that the scope of national security has expanded to include not only the traditional concerns of protecting and promoting American well-being, but also the challenges of global society, including: sustainable development, environmental degradation, global disease and hunger, population growth and migration, and economic competitiveness.

Table 3
Àtẹ 3: Àfojúsùn onígbòwọ AFLI àti Ìrètí wọn nípa ohun tí
Akẹkọọ lè fi ẹkọ èdè àjòjì ẹ

National Security Interpretation	National Security Interest	Previous National Security Topic Examples
Security Studies or Diplomacy	Students studying international affairs, history, or political science could discuss the bilateral relationship between the United States and the country in which they propose to study.	<ul style="list-style-type: none"> - U.S.-Turkey Bilateral Relationship - USA-China Comparative Law - Youth Inclusion in Civil Society and the Political Process
International Trade	Applicants studying business or economics might make the case that the United States is more secure with stable trading partners.	<ul style="list-style-type: none"> - Global Implications of the Illegal Wildlife Trade - The Decentralization of Fisheries in Cambodia - China-Origin Trade-Based Money Laundering: Trends and Solutions
Sustainable Development or Global Disease	Students focusing on these issues could argue that regional stability is threatened by global poverty, environmental degradation or disease, and that U.S. security is enhanced by combating these concerns.	<ul style="list-style-type: none"> - Impacts of Land Use Change on Global Climate in Indonesia - HIV/AIDS Prevention and Treatment Programs in East Africa - Environmental Disaster and Colonial Policy - The Political Consequences of Natural Resource Wealth

Şùgbọ̀n nítorí pé a kò wá rí ojọ́ mú so lókùn, àti pé òwúrò lojọ́, isẹ́ ní wọn fi n ń ẹ, àwa tí à n kọ̀nì ní èdè Yorùbá ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà lẹ̀wọ̀lẹ̀wọ̀ bá yíí gbọ̀dọ́ jọ́ fọ̀wọ̀şowọ̀pọ́. Gbogbo àwọn tí wọn jẹ́ àgbà tàbí aşıwájú gbọ̀dọ́ mọ́ pé ibi tí àgbà bá wà ní ọ̀mọ̀dé tí n ń bá a, àti pé ọ̀mọ̀dé gbọ̀n, àgbà náà gbọ̀n ni a fi dá ilẹ̀ Ifẹ̀. Bẹ̀ẹ̀ sì ni ọ̀wọ́ ọ̀mọ̀dé kò tó pepe, ti àgbà náà kò wọ́ akèrèngbè. Ẹ́ jẹ́ kí a fi ọ̀wọ́ wẹ́ ọ̀wọ́ kí ọ̀wọ́ le mọ́. Ohun tí a bá dìjọ́ rò níí gún gégé. Ẹ́ jẹ́ kí a kọ́gbọ̀n lára itàn ẹ̀yẹ́ àwòkò àti ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀. Àwòkò àti Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ jẹ́ ọ̀rẹ́ tímótímọ́. Şé ẹ́ mọ́ pé idí rẹ́ tí wọn fi n pe Àwòkò ní ọ̀gá-èdè ni pé gbédègbeyọ́ ni. Àwòkò mọ́ àyínike àti àyínipadà èdè. Ní tí Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀, òun náà gbédè, şùgbọ̀n kò mọ́ èdè

bí elédè. Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ kàn le ẹ̀ ẹ̀ àtúnwí ohun tí ẹ̀yàn bá sọ lásán ni! Kò lè ẹ̀dà èdè bí Àwòkò, agbédègbeyò. Lọ́jọ̀ kan, Àwòkò àti Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ jọ̀ lọ̀ oko iwájẹ̀. Àwòkò tó jẹ̀ àgbà wá ń kilò fún Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ tó jẹ̀ ọ̀dọ̀ langba pé, bí awọn bá débí tí kò jọ̀ tàná; awọn kò ní dúró jeun o! Şùgbọ̀n Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ tí kò mò pé irírí ni wọn ń pé ní àgbà, kò kọ̀ ibi ara sí ikilò Àwòkò.

Nígbà tí awọn méjèjì dé oko iwájẹ̀, Àwòkò şàkíyèsí iyàtò kan: àsé ọ̀dẹ̀ kan ti pojóbó okùn silẹ̀, ó sì ti da oríşiríşì ounjẹ̀ eḡ oko silẹ̀ láti fi tan eḡ wọ̀ inú tàkútè okùn tí ó kẹ̀ silẹ̀. Bí Àwòkò ẹ̀ rí i, ara fu ú, ó bá torin bonu láti kilò fún Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀, ó ní: “Awé, a ti débí tí ọ̀ jọ̀ tàná, a ọ̀ lè dúró jeun!” Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ fi gbígbo ẹ̀ aláigbó, ó dá Àwòkò lóhùn, ó ní, “iyàtò èyí kò tìlì pọ̀ jù; kò leè séwu!” Ká-wí-ká-fọ̀, Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ tẹ̀şẹ̀ bokùn ọ̀dẹ̀, gbére gbé e. Ó wá ń fi dirodiro. Bó ẹ̀ ń gbíyànjú láti yọ̀ ẹ̀şẹ̀ nínú okùn ni okùn túbò ń lọ̀ ọ̀ lẹ̀şẹ̀ sí i. Àwòkò tó jẹ̀ àgbà eḡ rí idààmú Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ şùgbọ̀n kò le tú u silẹ̀. Dípò kí Àwòkò máa bú Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ tàbí kí ó máa fi ẹ̀ ẹ̀lẹ̀yà, Àwòkò gbéra, ó ń fò káàkiri oko; ó ń wá Olóko. Láipẹ̀ Àwòkò rí Olóko, ó bá ti orin bonu láti sọ̀ fún un pé okùn tó dẹ̀ ti mú Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀, Àwòkò ní: “Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ tokun borùn, ó ń so dùgbèdùgbè; olókùn, wá tókùn reḡ!” Bí Àwòkò ẹ̀ rí i pé Olóko fẹ̀ máa lọ̀ ibi ọ̀dẹ̀ reḡ, ó tún sàré fò lọ̀ sí ọ̀dọ̀ Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ láti sọ̀ fún un pé kí ó má jà pitipiti mò, bí bẹ̀ kọ̀, Olóko yóò kọ̀kọ̀ lù ú pa kí ó tóó tú okùn nígbà tó bá dé ọ̀dọ̀ Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀. Nítorí náà, Àwòkò forin sọ̀ fún Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ pé kí ó díbọ̀n bí ẹ̀ni tó ti kú, ó ní, “Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀, ẹ̀ bí èyí pọ̀ sùn loḡ!” Igbà tí Olóko dé, ó rí Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú okùn lórùn tó ń fi dirodiro. Inú Olóko dùn pé ọ̀wọ̀ òun ba ọ̀bẹ̀. Ó tú okùn lórùn Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀, ó fi eḡ silẹ̀ ní ẹ̀gbẹ̀ kan kí ó tún okùn reḡ dẹ̀ fún eḡ míràn. Kí Olóko tó şéjú, Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ fò piri, eḡ oko lọ̀! Inú bí Olóko pé Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ kàn pirọ̀rọ̀ lásán ni, àti pé ó tan òun. Nígbà tí Àwòkò rí Olóko tó ń ráhùn, ó tún ti orin bonu láti fi Olóko ẹ̀ ẹ̀lẹ̀yà, ó ní, “Olóko yíi şeran nù, ipàkọ̀ ẹ̀ rógódó; ó şeran nù.”

Àwòkò, àgbà eḡ, niyí o, tí kò fowọ̀ léràn máa wo Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ tó jẹ̀ ọ̀dọ̀ langba àti aláigboràn níran nígbà tí Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ şì ẹ̀şẹ̀ gbé, tí kò si gbọ̀ ikilò Àwòkò tó jẹ̀ àgbà eḡ. Njé kí ni àwa Àwòkò olùkọ̀ èdè Yorùbá ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà lè ẹ̀ fún igbéláruge èdè Yorùbá, kí ojò-ọ̀lẹ̀ reḡ lè dára? A gbọ̀dọ̀ fowọ̀şowọ̀pọ̀ bí Àwòkò àti Ọ̀pẹ̀ẹ̀rẹ̀ ẹ̀ ẹ̀; bí a bá ẹ̀ bẹ̀ ọ̀jọ̀-ọ̀lẹ̀ èdè Yorùbá l’Àmẹ́ríkà kò ní tóni bàjẹ̀ lójú wa. Ẹ̀ jẹ̀ ká rántí pé kò bàjẹ̀ láyè Olúgbọ̀n, kò bàjẹ̀ láyè Aḡşà, kò bàjẹ̀ láyè Ọ̀wàràngúnàga. Kí ẹ̀kọ̀-èdè Yorùbá má baà di ohun igbàgbé nílẹ̀ yí, a gbọ̀dọ̀ fowọ̀şowọ̀pọ̀ bí igba ẹ̀kẹ̀ ti í fowọ̀ tilé, tí igba àláàmú ti í fowọ̀ ti ọ̀giri. Bí a bá fowọ̀ wẹ̀wọ̀, tí a fòtún wẹ̀ ọ̀sì, tí a sí fi ọ̀sì wẹ̀ ọ̀tún, ọ̀wọ̀ á mò.

Irọ̀ ni wọn ń pa, Yorùbá ọ̀ leè parun.

Èké ni wọn ń ẹ̀, Yorùbá ọ̀ leè parun.

Àtẹ̀wọ̀ labálà, à ọ̀ mẹnì tó kọ̀ ọ̀.

Irọ̀ ni wọn ń pa, Yorùbá ọ̀ leè parun.

Àwọn Ìwé fún àfikún Ìmọ̀

- Bokamba, Eyamba. *African language program development and administration: A history and guidelines for future programs*. Madison: NALRC Press, 2002.
- Ojo, Akinloye. "(Re)-Engaging Indigenous African Languages and Oral Traditions for Intellectual Expansion and Innovation in the Humanities." *LASU Journal of Humanities* Vol 10, July 2016.
- Ojo, Akinloye. "Meeting students' expectations in an African language program within Euro-American academic institutions". *Journal of Contemporary Educational Issues* 2 (2005): 42-54.
- Oxford, Rebeca. L. *Language Learning Strategies: What every teacher should know*. Boston: Heinle & Heinle. 1990.
- Richards, J. àti T.S. Rodgers. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press. 2014
- Schleicher, Antonia Folarin and Lioba Moshi. *The Pedagogy of African Languages, and Emerging Field*. Columbus: National East Asian Languages Resource Center, Ohio State University, 2000.

Ibi Ìtókasi

- Ojútó: AFLI: https://www.borenawards.org/boren_fellowship/african_languages.html
- Ojútó Boren Awards: https://www.borenawards.org/boren_scholarship/basics.html
- Ojútó Yorùbá GPA: <http://africa.ufl.edu/african-languages/yoruba-gpa/>